

HARRY S. TRUMAN

Születés:

Lamar, Missouri,
1884. május 8.

Párt:

Demokrata Párt

Választási győzelem:

1944, 1948

Házastárs:

Elizabeth Virginia Wal-
lace (1885–1982)

Halál:

Kansas City, Missouri,
1972. december 26.

Az amerikai alkotmány meglehetősen szűkre szabta az alelnökök hatáskörét. Ők a Szenátus elnökei, de csak akkor szavazhatnak, ha a szenátorok voksai fele-fele arányban oszlanak meg. Akadtak olyan elnökök, akik udvariasságból meghívták alelnöküket a kabinet üléseire, s érdeklődtek a véleménye iránt, de erre semmi sem kötelezte őket.

Bármennyire is kevés hatalommal rendelkeznek az alelnökök, nem feledkezhetünk meg arról, hogy „*egyetlen szívdobbanás választja el a Fehér Háztól*”. Az alkotmány ugyanis kimondja, hogy „*amennyiben az elnököt hivatalából elmozdítják, elhunyt, hivataláról lemond vagy nem képes ellátni az elnöki hivattal kapcsolatos kötelességeket, hivatala az alelnökre száll*”. Csakhogy az alelnökjelöltet általában nem azzal a céllal választották meg, hogy alkalomadtán az ország irányítója legyen. Legtöbbször csak az elnökjelölt támogatását kívánták megnövelni a segítségével: északi elnökjelölt mellé szívesen állítottak nyugati vagy déli alelnökjelöltet, idős férfi mellé fiatalabbat, katona mellé ügyvédet vagy pártvezér mellé ugyanannak a pártnak egy másik frakció-

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK 33. ELNÖKE

HARRY S. TRUMAN

1945. ÁPRILIS 12.—1953. JANUÁR 20.

1944-BEN A DEMOKRATÁK KÖZFELKIÁLTÁSSAL NEGYEDSZER IS FRANKLIN D. ROOSEVELTET VÁLASZTOTTÁK ELNÖKJELÖLTJÜKKÉ. EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTA ISMERETÉBEN AZONBAN EZÚTTAL SOKKAL NAGYOBB GONDOT FORDÍTOTTAK ALELNÖKÉNEK KIJELÖLÉSÉRE. A SZEGÉNY CSALÁDBÓL SZÁRMAZÓ HARRY S. TRUMANT KANSAS CITY KÉTES HÍRŰ, DEMOKRATA PÁRTI POLITIKAI SZERVEZETE, A PENDERGAST CSALÁD JUTTATTA BE A SZENÁTUSBA, AHOL 1941-BEN Ő LETT A HADÜGYI TERMELÉST FELÜLVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG ELNÖKE, AMELY A KORRUPT VÁLLALKOZÓK ELLENŐRZÉSÉVEL TIZENÖTMILLIÁRD DOLLÁRT TAKARÍTOTT MEG. A LAPOK DICSOÍTETTÉK TRUMANT, A DEMOKRATÁK PEDIG ŐT JELÖLTÉK AZ ALELNÖKI POSZTRA, MERT MÁS SZEMÉLYBEN NEM TUDTAK MEGEGYEZNI. NYOLCVANKÉT NAP MÚLVA AZ ELNÖK MEGHALT, ÉS A VIDÉKIES, ELZÁRKÓZÓ AMERIKA MINDÖSSZE KÖZÉPISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐ, JELENTÉKTELENEK LÁTSZÓ FIA ÁTVETTE A FÖLD LEHATALMASABB NEMZETÉNEK IRÁNYÍTÁSÁT. MINDENKI MEGLEPETÉSÉRE KIVÁLÓAN MEGBIRKÓZOTT A FELADATTAL.

jához tartozó személyt. Így aztán merénylet vagy betegség következtében olyan személy is bekerülhetett a Fehér Házba, akit eredetileg senki sem kívánt a végrehajtó hata-

lom élére állítani. Ellenfeleik azt hangoztatták róluk, hogy ők nem a nemzet akaratából, hanem véletlenül kerültek az elnöki székbe, s „Övéletlensége” névvel illették őket.

Ebben nem volt teljesen igazuk, hiszen a választásokon 1804-től a pártoknak elnök-és alelnökjelöltet is kellett állítaniuk, tehát a választók egyszerre szavaztak mindkettőre.

1945-ben Truman ölébe hullott az elnöki hatalom. Első intézkedéseinek egyikéként elfogadta Japán ellen az atombomba bevetését, amely nemcsak racionális, de sokak szemében még humánus megoldásnak is tűnt. Ugyanis úgy vélekedtek, hogy a háború folytatódásával több amerikai és japán pusztult volna el, mint ahányan Hirosimában és Nagaszakiban meghaltak.

Egy rövid ideig elődje szovjetbarát külpolitikáját folytatva részt vett az ENSZ-t létrehozó San Franciscó-i konferencián, majd a potsdami találkozón. A Szovjetunió kelet-európai uralmának kiépítése miatt azonban 1946-ban elfogadta az orosz terjeszkedés feltartóztatásának politikáját. Truman belátta, hogy az izoláció kora véglegesen lezárult, s az Egyesült Államoknak nyíltan vállalnia kell, hogy gazdasági és katonai téren egyaránt megvédelmezi a demokratikus politikai rendszereket.

Ha végigtekintjük az alelnökből lett elnökök tevékenységét, arra a következtetésre juthatunk, hogy az ő soraikban ugyanolyan arányban találhatunk lelkiismeretes, felelősségteljes és tehetséges politikusokat, mint azok között, akiket eleve az elnöki hivatal betöltésére választottak meg. Truman bebizonyította, hogy egyszerű, hétköznapi emberből is válhat tekintélyes politikus.

A fordulat három fő lépése a Truman-elv (1946) és a Marshall-terv meghirdetése (1947), valamint a NATO létrehozása (1949) volt. Amikor a szovjet hadsereg blokád alá vette Berlint, Truman légi szállításokkal kerülte el mind az erőszakot, mind a kapitulációt (1948. június 24.–1949.

május 12.). Az újonnan megalapított Izrael elismerésével megalapozta a két ország szövetségét. Japánt sikerült demilitarizálni és a békés, demokratikus fejlődés útjára terelni. A vietnami francia bábkormány elismerésével Truman megtette az első lépést a vietnami háború felé. Kínában viszont nem volt képes megakadályozni a kommunista erők 1949-es győzelmét.

Truman remekül megbirkózott az elnöki hatalom modernizálásának feladatával. Megnövelte a Fehér Ház nemzetbiztonsági törvénnyel átszervezték a hadügyek irányítását, létrehozták az elnök mellett tevékenykedő nemzetbiztonsági tanácsot és a Központi Hírszerző Ügynökséget (CIA).

1948-ban elrendelte, hogy szüntessenek meg minden faji elkülönítést a kormányhivataloknál és a hadseregben. A „hűség programjának” 1947-es megindításával azonban Truman is hozzájárult a hidegháborús légkörben kialakuló kommunistaellenes boszorkányüldözéshez. Az Egyesült Államokban valóban tevékenykedtek szovjet kémek, az ártatlanok zaklata miatt azonban a tényleges kémeket is ártatlannak lehetett feltüntetni.

Bár a déli demokraták nem támogatták a faji diszkriminációt elítélő Trumant, sikerült győzelmet aratnia az 1948-as elnökválasztáson. Ezt aktív kampányolásának, bátor fellépésének köszönhetette, és annak, hogy a New Deal reformjait féltő munkások, farmerek

és feketék nem bíztak a republikánusokban. Belpolitikai törekvéseiből azonban csak az 1949-es lakásügyi törvényt és az öregkori biztosítást kiterjesztő társadalombiztosítási törvényt (1950) tudta elfogadtatni.

Második elnöki időszakát a koreai háború és Joseph McCarthy szenátor tevékenysége keserítette meg. Truman 1950. június 30-án a Kongresszus megkérdése nélkül csapatokat küldött Dél-Korea védelmére. Hivatalosan az Egyesült Államok csak az ENSZ rendfenntartó intézkedését támogatta, valójában azonban a főparancsnok, Douglas MacArthur tábornok nem a Biztonsági Tanácstól, hanem Washingtonból kapta a parancsokat. A kínai beavatkozás után azonban Truman nem volt hajlandó világháborúvá szélesíteni a háborút, és 1951. április 11-én leváltotta az engedetlen, a kormány politikáját bíráló, az atombomba bevetését javasló MacArthurt. A háború miatt az amerikai védelmi költségvetést megnégyszereztek, s jelentős összegekkel támogatták az Egyesült Államok ázsiai és európai szövetségeseit.

A gátlástalan demagóg, Joseph McCarthy szenátor 1950-től arra használta ki a koreai háború okozta gyász és bűnbakkeresés légkörét, hogy vad támadásokat intézzon a kormány ellen. Azt állította, hogy pontos listája van a kormány által alkalmazott „tagkönyves kommunistákról”, azonban egyetlen ilyen sem sikerült lelepleznie, csak annyit ért el, hogy meggondolatlan akciókra serkentette a Képviselőház Amerika-ellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottságát. McCarthy egy időre lefekezte a demokratikus folyamatokat, kitűnő propagandaanyagot biztosított a szovjet sajtó számára, s a nyugat-európaiak egy részének körében ellenszenvet ébresztett az amerikai politikusok iránt. ♦